

Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
6(1), 249-280, 2017
Özgün araştırma makalesi

<http://dergi.amasya.edu.tr>

Sınıf Öğretmenlerinin Özel Eğitimle İlgili Metaforik Algılarının İncelenmesi**

Murat Başgül* ve Şafak Uluçınar Sağır

Amasya Üniversitesi, Türkiye

Alındı: 06.12.2016 - Düzeltildi: 07.04.2017 - Kabul Edildi: 18.04.2017

Atf: Başgül, M. & Uluçınar Sağır, Ş. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Özel Eğitimle İlgili Metaforik Algılarının İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 249-280.

Öz

Eğitim her birey için vazgeçilmez bir hak ve gerekliliktir. Bu nedenle özel gereksinimli insanların da eğitim ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla yürütülen özel eğitim çalışmaları ulusal ve uluslararası eğitim platformlarında güncelliğini sürekli korumaktadır. Özel eğitimde kalitenin artırılması, teori ve uygulamada bütünlüğün sağlanabilmesinde öğretmen ve öğretmen yetiştirme ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin özel eğitimle ilgili metaforik algılarının ortaya konulması amaçlanan bu çalışma, nitel araştırma tekniklerinden olgubilim deseniyle yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Amasya il

*Sorumlu Yazar: Tel.: 358 2526230, E-posta: muratbasgul60@gmail.com

** Bu makale ilk yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

ISSN: 2146-7811, ©2017

merkezindeki okullarda eğitim veren toplam 70 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından düzenlenen ve iki kısımdan oluşan “Özel Eğitime Yönelik Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilerek yorumlanmıştır. Elde edilen bulgularda öğretmenlerin özel eğitimle ilgili algılarını ortaya koyan metaforlar kategoriler altında toplanmıştır. Özel eğitimle ilgili oluşturulan metaforlar *yuva, ihtiyaç, bitki, yoksunluk, tedavi, eğitim, zanaat, bir yaşam şekli* ve *rehber* olmak üzere 9 kategori; özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili olan metaforlar *sanat, yoksunluk, bitki, potansiyel sahibi* ve *sıradışı* ve *muhtaç* olmak üzere toplam 6 kategori altında toplanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin özel eğitimle ilgili algılarının genel olarak olumlu olduğu görülmüş ve meslekleriyle özel eğitimi özdeşleştirdikleri fark edilmiştir. Çalışmada sınıf öğretmenlerinin özel eğitimle ilgili farkındalık düzeylerini artırılabilmesi için özel eğitimle ilgili hizmet içi programlar hazırlanması ayrıca öğretmen eğitimi süresince özel eğitimle ilgili ders saatlerinin artırılması ve uygulamaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Sınıf Öğretmeni, Metafor

Giriş

Eğitim ortamında tüm öğrencilerin aynı özellikte olmaması ve farklı bir eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin bulunması özel eğitim ihtiyacını ortaya koymaktadır. Özel eğitime muhtaç olan öğrencilerin sayısındaki artış (MEB -Milli Eğitim Bakanlığı-, 2007a) bireylere verilecek özel eğitim hizmetlerinin önemini artırmaktadır. Özel eğitime muhtaç olan öğrenci MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde “Özel eğitim gerektiren birey, çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarına göre beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey” şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2007b). Diken'e (2010) göre; özel eğitim, zihinsel, davranışsal, sosyal-duygusal, fiziksel ve duygusal anlamda diğer öğrencilere göre yetersiz veya üstün olan öğrenciler için özel olarak hazırlanmış ve yetişmiş personel tarafından verilen eğitim hizmetleridir. Özel eğitim hizmetleri

ancak bu konuda yetişmiş personel ve özel olarak hazırlanmış bir programla uygun ortamlarda gerçekleştirilebilir. Bu öğrencilerin normal sınıfta mı yoksa özel sınıflarda mı eğitim görmesi gerektiği tartışılmaktadır. Ancak yaygın görüş bu öğrencilerin normal sınıflarda da özel eğitim programlarına uygun şekilde ders görebilmeleridir (Çağlar, 1998; Özabacı, 2004). Araştırmalar, özel eğitimin Türkiye'deki uygulamalarında istenilen başarının elde edilemediğini göstermekte; bunun en büyük gerekçelerinden birinin öğretmenlerin özel eğitime muhtaç çocuklara yönelik tutumlarından kaynaklandığını ortaya koymaktadır (Diken ve Sucuoğlu, 1999; Kaner, 2010; Gökdere, 2012). Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının ve eğitim kalitesinin öne çıktığı bir dönemde özel eğitim hizmetlerinin etkili olabilmesi için öğretmen tutumlarının olumlu olması gerekmektedir (Sarı ve Bozgeyikli, 2003). Bu süreçte özel eğitim konusunda ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin fark edilmesinde önemli rol üstlenen sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ve önemine yönelik algılarını ortaya koymak önemlidir. Çalışmada özel eğitime yönelik algıların metaforlar aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır.

Metafor ilk kez Lakoff ve Johnson (1980)'ın "Metaphors We Live By" isimli çalışmalarında bilimsel anlamda bir çalışma konusu olarak ortaya konulmuştur (akt: Beşkardeş, 2007; Alpaslan, 2007). Metaforlar algıları ortaya koyma noktasında bir veri toplama aracı olarak yıllardan beri kullanılmaktadır (Dikmenli, Çardak ve Yener, 2012). Kelime aslı olarak Grekçe olan metafor, bir kavramı değiştirerek anlam olarak başka bir kavrama taşımak için kullanılan zihinsel bir süreçtir (Levine, 2005; Ocak ve Gündüz, 2006). Metaforlar bilim öğretiminde ve bilimin toplumdaki yansımalarının ortaya konulmasında anahtar rol üstlenmektedir (Aubusson, Harrison ve Ritchie, 2006). Metaforların algıları belirlemede önemli bir araştırma aracı olduğunu ortaya koyan birçok çalışma vardır (Inbar, 1996; Noyes, 2004; Saban, Koçbeker ve Saban, 2005). Metaforlar, eğitim alanında pedagojik ve beceri gelişimi için kullanılan önemli bir mekanizmadır. Aynı zamanda metaforlar; problem

kurma, değerlendirme ve keşfetme aracı olarak da kullanılabilir (Saban, 2006). Metaforlar, öğretmenlerin eğitim ortamlarında nasıl hareket edeceklerini, nasıl öğreteceklerini planlarken kullandıkları fikir ve düşüncelerin temelinde yatan kapsamlı yapılardır (Lakoff ve Johnson, 1980; Hardcastle, Yamamoto, Parkay ve Chan, 1985). Eğitsel boyutta metaforlar, kavramsallaştırma ve öğrenme-öğretme doğasını yansıtmada önemli bir yere sahiptir ve kişisel algılar ve eğitimsel teoriler arasında anlamlı bağlantılar kurmak için etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu anlamda metaforlar, kavramları farklı bir açıdan anlama ve açıklamanın yolu olarak tanımlamada kullanılır (Lakoff ve Johnson, 1980 akt. Leavy, McSorley ve Bote, 2007). Bunlara ek olarak Saban (2009) çalışmasında metaforların algıları ortaya koymak için kullanılacak etkili bir araç olduğunu belirtmiştir. Karamustafaoğlu ve Aktürk (2016), çalışmalarında ilkokul 3. ve 4. sınıftaki öğrencilerin uzay kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymuştur. Eldemir (2016), çalışmasında müzik öğretmeni adaylarının Geleneksel Türk Sanat Müziği dersine yönelik algılarını ortaya koymak amacıyla metaforlardan faydalanmıştır. İlgili literatur incelendiğinde metaforların algıları ortaya koymada etkili ve önemli bir araç olduğu anlaşılmaktadır (Yapıcı ve Kösterelioğlu, 2016; Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016; şenel ve Aslan, 2014; Lin, Shein ve Yang, 2012; McGrath, 2006; Inbar, 1996). Metaforların öğretmenlerin ders ortamlarındaki hareket tarzlarını ve öğretme stillerini belirlemede eğitimsel algılarının önemli bir rol üstlendiği görölmektedir. Metaforlar bu algıları oluşturma ve ortaya koyulmasında önemli bir araçtır. Bu çalışmada, öğretmenlerin özel eğitime yönelik algılarının metaforlar yoluyla ortaya konulması hedeflenmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma tekniklerinden olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim araştırması bireylerin bir olguya yönelik algılarını ve tecrübelerini ortaya çıkarmayı ve incelemeyi temel alan bir araştırma yaklaşımıdır

(Creswell, 2013). Olgubilim günlük hayatta karşılaşıldığı halde üzerinde çok durulmayan olguları araştırmaktadır. Olgularla ilgili kişisel algıların açığa çıkarılmasında olgubilim yaklaşımı sıklıkla tercih edilen bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Çalışma evreni, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Amasya il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenleridir. Buradan uygun örneklem seçim yöntemiyle belirlenen 70 sınıf öğretmeni çalışma grubunu oluşturmaktadır. Katılımcıların tamamı hizmet yılı olarak en az 15 yıl görev yapmış öğretmenlerden oluşmaktadır. Uygun örneklem seçim yöntemi, hedeflenen büyüklükteki örneklem grubuna ulaşabilmek amacıyla en yakındaki veya en ulaşılabilir katılımcılardan başlanarak yapılan örneklem seçimidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Veri toplama aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş Özel Eğitime Yönelik Görüşme formu kullanılmıştır. İki kısımdan oluşan Özel Eğitime Yönelik Görüşme formunun 1. kısmında demografik bilgiler; 2. kısmında özel eğitime ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik metafor testi ve özel eğitime yönelik görüşlerin ifade edilmesini amaçlayan sorular yer almaktadır. Formun hazırlanmasında ilgili literatür taranarak metaforları ortaya çıkarmak için kullanılan testlerden yararlanılmış ve hazırlanan sorular özel eğitim alanında uzman 4 kişi tarafından incelenerek kapsam geçerliği sağlanmıştır. Formun çalışma grubuna uygulanmadan önce pilot uygulaması yapılarak veri toplama aracının güvenilirliği sağlanmıştır.

Anketin ikinci kısmında:

Özel eğitimi ... benzetiyorum; çünkü...Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu benzetiyorum; çünkü... ifadesiyle de öğretmenleri özel eğitime ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik metafor algılarının ortaya konulması hedeflenmiştir.

Verilerin analizi

Veri analizinde içerik analizi yöntemi tercih edilmiş bu nedenle öğretmenlerin oluşturduğu metaforlar ve bu metaforlarla ilgili ifadelerden yola çıkılarak kategoriler oluşturulmuştur. Kategori oluşturma, nitel veri analizinde ana unsurlardan biridir ve elde edilen verilerin yorumlanabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından kategoriler halinde sınıflandırılmasıdır (Creswell, 2013). İçerik analizi, belirli kurallara dayanan ve bir metnin daha küçük kategorilerle özetlendiği sistematik bir veri analiz tekniğidir (Büyüköztük vd., 2013). Öğretmenlerin oluşturduğu bu metaforlar frekans değerleri belirlenerek tablolar haline getirilmiştir. Tablolara ilişkin grafik ve modellerin oluşturulmasında N-Vivo.9 nitel analiz programından yararlanılmıştır. Oluşturulan metaforlar ve bu metaforlarla ilgili açıklama cümleleri dikkate alınarak kavramsal kategoriler oluşturulmuş ve metaforlar bu kategoriler altında değerlendirilmiştir. Çalışmada elde edilen metaforlar ve oluşturulan kavramsal kategorilerin doğru adlandırılıp adlandırılmadığı üç uzman tarafından kontrol edilmiştir.

Öğretmenlerin belirttiği metaforlar uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir; Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü kullanılarak (Güvenirlik = Görüş birliği / Görüş birliği + Görüş ayrılığı) güvenilirlik 0.90 olarak hesaplanmıştır. Açıklama cümleleri olmayan, çalışmayla ilgisi olmadığı değerlendirilen metaforlar ve metafor olmadığı kabul edilen bulgular analiz edilmemiştir. Metafor cümlelerine örnekler öğretmenlere kodlar verilerek yazıldığı haliyle paylaşılmıştır. Ö-1: 1. öğretmen, şeklinde kodlanmıştır.

Örneğin;

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu küçük bir çocuğa benzetiyorum çünkü onlarda küçük bir çocuk..... (Ö64)

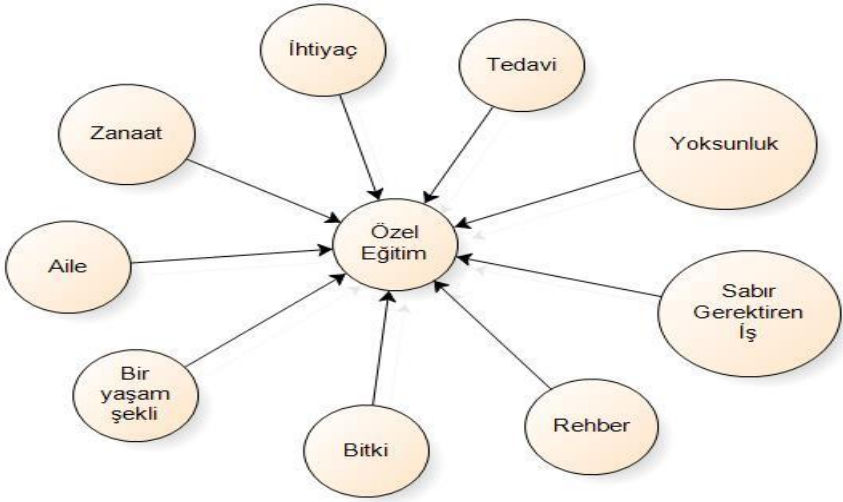
Özel eğitimi az bilinen bir meyveye benzetiyorum çünkü bu meyveye ulaşmak zordur (Ö50).

Özel eğitimi ağaç yetiştirilen çiftliğe benzetiyorum çünkü.... (Ö42).

Metaforlarında ortaya konulan kavramlar metafor değeri taşımadığı veya ne anlatılmak istediği anlaşılamadığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

Bulgular

Öğretmenlerin özel eğitimle ilgili kurmuş oldukları metaforlar kategorize edilerek düzenlenmiş ve Model 1’de sunulmuştur.

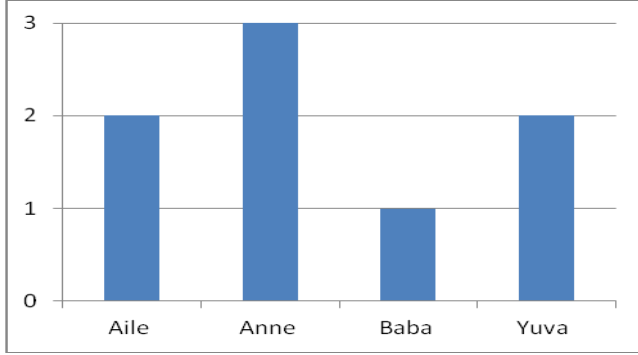

Model 1. Öğretmenlerin özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler

Model 1’de öğretmenlerin özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler incelendiğinde “Yuva, İhtiyaç, Bitki, Yoksunluk, Tedavi, Eğitim, Zanaat, Bir yaşam şekli ve Rehber” olmak üzere toplam 9 kategori oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriler oluşturulurken her bir metafordan ve onlarla ilgili yazılan cümlelerden faydalanılmıştır.

Kategori 1. Aile

Aile kategorisi altında *baba, anne, yuva, ve aile* metaforları toplanmıştır. Metaforlara ilişkin grafik aşağıda verilmiştir:

Şekil 1. Yuva kategorisi ile ilgili grafik

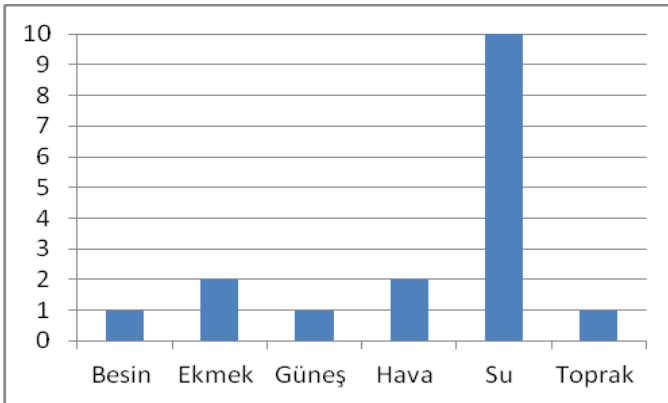
Bu kategori oluşturulurken öğretmenlerin metaforlar için yazdıkları açıklama cümleleri dikkate alınmıştır. Bu metaforlarda öğretmenlerin özel eğitimi onların muhtaç sığınacak bir yuva olarak gördükleri anlaşılmıştır. Metaforlara örnekler aşağıda verilmiştir.

Özel eğitimi anneye benzetiyorum çünkü anne çocukları sabır ve sevgi dolu bir limandır (Ö2).

Özel eğitimi yuvaya benzetiyorum çünkü özel eğitimde olanlar neredeyse yaşamlarının bir kısmını orada geçirmektedir (Ö61).

Kategori 2. İhtiyaç

İhtiyaç kategorisi altında *hava, besin, ekmek, güneş, su* metaforları bulunmaktadır. Aşağıda bu metaforlarla ilgili oluşturulan grafik verilmiştir.

Şekil 2. İhtiyaç kategorisi ile ilgili grafik

Kategori oluşturulurken öğretmenlerin bu metaforlar için yazdıkları açıklama cümleleri dikkate alınmıştır. Buradan öğretmenlerin özel eğitimi her şeyden önce vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin metaforlarından örnek cümleler aşağıda verilmiştir.

Özel eğitimi havaya benzetiyorum çünkü hava olduğu sürece hayat vardır. Özel eğitimde bu çocuklar için böyledir (Ö7).

Özel eğitimi suya benzetiyorum çünkü tıpkı çiçeklerin suya ihtiyacı olduğu gibi bu çocuklarında özel eğitime ihtiyacı var (Ö16).

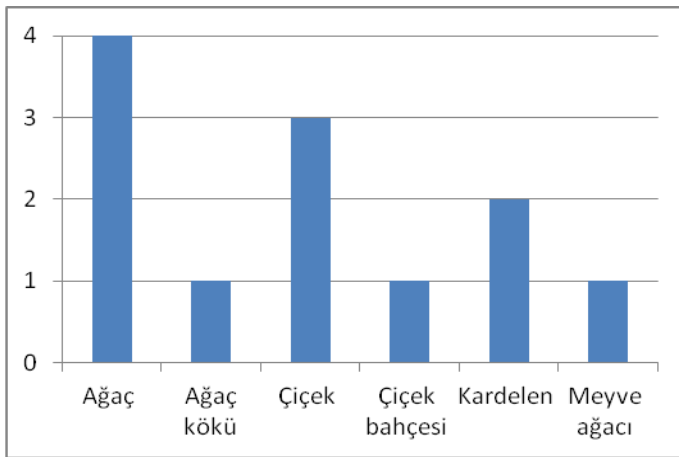
Özel eğitimi besine benzetiyorum çünkü çocuğun zihnini besliyor ve ona özel bir ihtiyaç (Ö17).

Özel eğitimi güneşe benzetiyorum çünkü özel eğitim yardımı muhtaç çocukları güneş gibi aydınlatır (Ö64).

Özel eğitimi ekmeğe benzetiyorum çünkü aç olan insan için ekme neyse özel eğitime ihtiyacı olan çocuk için özel eğitim böyledir (Ö1).

Kategori 3. Bitki

Bitki kategorisi altında *çiçek, ağaç, kardelen, ağaç kökü, çiçek bahçesi, meyve ağacı* metaforları bulunmaktadır. Metaforlarla ilgili oluşturulan grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 3. Bitki kategorisi ile ilgili grafik

Bu kategori oluşturulurken öğretmenlerin metaforlar için yazdığı açıklamalar değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin bu metaforlarla özel eğitimi canlı bir varlığa benzeterek onun sürekli gelişmekte olduğu ve tüm bitkilerin faydalı olduğu ortaya konulmuştur. Bitkiler gibi birçok çeşidi olduğu ve her öğrencinin ihtiyacına göre şekillendiği anlatılmıştır. Öğretmenlerin kurduğu metaforlardan örnekler aşağıda verilmiştir.

Özel eğitimi çiçeğe benzetiyorum çünkü iyi bakarsan açar ilgilenmezsen küser (Ö3).

Özel eğitimi meyve ağacına benzetiyorum çünkü büyüyüp gelişmesi ve daha kaliteli ürün vermesi gerekir (Ö32).

Özel eğitimi ağaca benzetiyorum çünkü her yönüyle öğrencileri sarar kolları her yere ağaç gibi uzanabilir (Ö19).

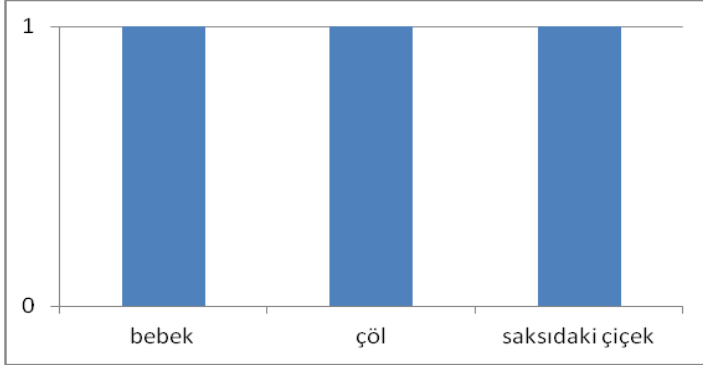
Özel eğitimi çiçek bahçesine benzetiyorum çünkü orada her renkte çiçekleri görmek mümkün (Ö52).

Özel eğitimi ağaç köküne benzetiyorum çünkü kökler olmadan verimli ürünler elde edilemez (Ö53).

Özel eğitimi kardelen çiçeğine benzetiyorum çünkü zor şartlar altında açmaya çalışır özel eğitime ihtiyacı olan çocuğun yolculuğu da böyledir (Ö47).

Kategori 4. Yoksunluk

Yoksunluk kategorisi *bebek, çöl, saksıdaki çiçek* metaforlarından oluşmaktadır. Bu metaforlara ilişkin oluşturulan grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 4. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik

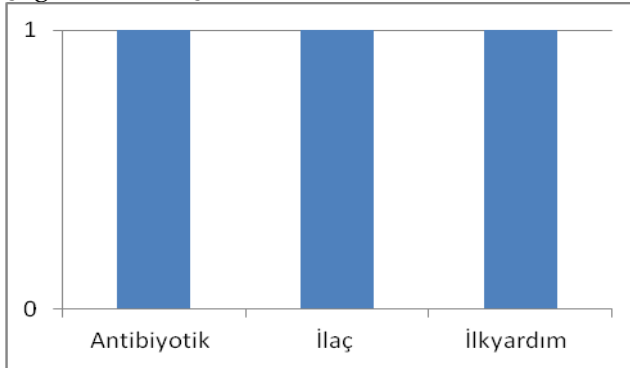
Bu metaforlar için yapılan açıklamalar göz önüne alındığında özel eğitimin öğretmenler tarafından yeterince içselleştirilip anlaşılmadığı; henüz gelişmekte olduğu ve sürekli bir ilgiye ve bakıma ihtiyacı olduğu görülmektedir. Metaforlara örnekler aşağıdadır.

Özel eğitimi saksıdaki bir çiçeğe benzetiyorum çünkü bu çiçeklerin dürekli bir ilgi alakaya ihtiyacı vardır ve diğer çiçeklere göre daha hassastır (Ö10).

Özel eğitimi çöle benzetiyorum çünkü çöl iyi verim vermeyen topraklarla kaplıdır. Buradan verim alınabilmesi için özel bakım yapılması gerekir (Ö30).

Kategori 5. Tedavi

Tedavi kategorisi *ilkyardım*, *antibiyotik*, *ilaç* metaforlarından oluşmuştur. Metaforlarla ilgili hazırlanan grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 5. Tedavi kategorisi ile ilgili grafik

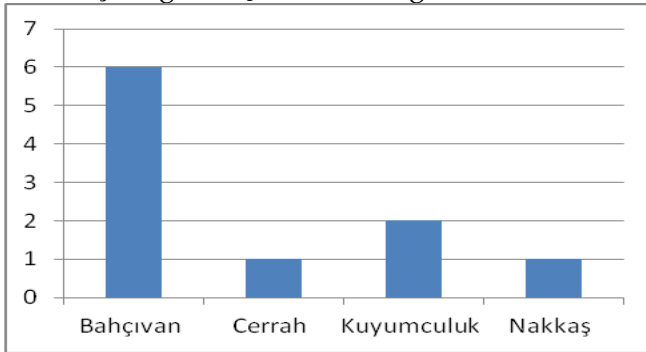
Bu metaforların açıklamasına bakıldığında öğretmenlerin özel eğitimi bir tedavi şekli olarak gördüğü açıkça anlaşılmıştır. İlyardım metaforunun açıklamasında “... çünkü acil durumda hastanın hayatta kalmasını sağlar” ifadesine bakıldığında öğretmenin özel eğitimin öncelikli olarak ne kadar erken verilmeye başlanırsa o kadar etkili sonuç alınacağı vurgusunu yapmıştır. Metafor örnekleri altta görülmektedir.

Özel eğitimi ilkyardıma benzetiyorum çünkü acil durumda hastanın hayatta kalmasını sağlar (Ö23).

Özel eğitimi antibiyotiğe benzetiyorum çünkü antibiyotik birçok hastalığın tedavisinde kullanılıyor (Ö21).

Kategori 6. Zanaat

Zanaat kategorisi altında *bahçıvan, nakkaş, cerrah, kuyumculuk, tamircilik* metaforları bulunmaktadır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil.6’ daki gibidir:

Şekil 6. Zanaat kategorisi ile ilgili grafik

Bu metaforlar ve açıklamaları dikkate alındığında öğretmenlerin özel eğitimi özel beceri gerektiren bir meslek olarak gördükleri ve özel eğitim verebilmek için bu becerilerin kazanılması adına gerekli eğitimin alınması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Öğretmenlerin kurduğu metaforlarla ilgili örnekler aşağıdadır.

Özel eğitimi bahçivana benzetiyorum çünkü bahçıvanlar her çiçeğe ayrı ayrı özen gösterir (Ö15).

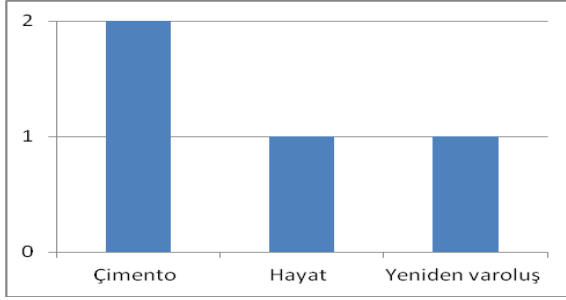
Özel eğitimi nakkaşa benzetiyorum çünkü emek ve zorluğun bir karşılığı olarak ortaya harika sonuçlar çıkıyor (Ö28).

Özel eğitimi cerraha benzetiyorum çünkü cerrahın her hasta için ayrı bir tedavi şekli vardır ve yapacağı en küçük hata ölümcül sonuçlar doğurur özel eğitimdede bu şekilde kişiye özeldir ve hassastır (Ö44).

Özel eğitimi kuyumculuğa benzetiyorum çünkü kuyumcu hassas nesnelere üzerinde çalışır özel eğitimde böyledir (Ö40).

Kategori 7. Bir Yaşam Şekli

Bir yaşam şekli kategorisi çimento, hayat ve yeniden varoluş metaforundan oluşmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil.7'deki gibidir:

Şekil 7. Bir yaşam şekli kategorisi ile ilgili grafik

Bu kategoriyle ilgili açıklama cümlelerine örnekler alta verilmiştir.

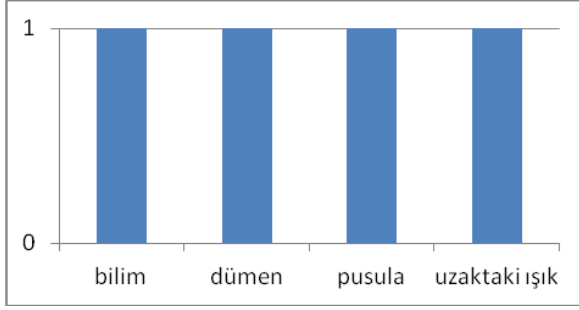
Özel eğitimi çimentoya benzetiyorum çünkü özel eğitimde devamlılık esastır (Ö13).

Özel eğitimi çimentoya benzetiyorum çünkü özel eğitim süreğendir beton gibi sağlam olmalıdır (Ö12).

Özel eğitimi yeniden varoluşa benzetiyorum çünkü bu eğitimle insan yaşamına uygun onu hayatta tutacak eğitimi almakta ve daha iyi bir hayata başlamaktadır (Ö25).

Kategori 8. Rehber

Rehber) kategorisi pusula, dümen, bilim ve uzaktaki bir ışık metaforlarından oluşmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 8'deki gibidir:

Şekil 8. Rehber kategorisi ile ilgili grafik

Bu metaforlarla ilgili aşağıda verilen açıklamalara bakıldığında da özel eğitimin hayata yön veren ve kılavuzluk eden bir yapısı olduğu öğretmenler tarafından vurgulanmıştır.

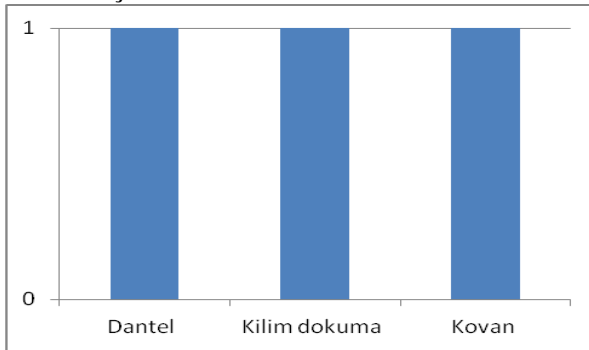
Özel eğitimi uzaktaki bir ışığa benzetiyorum çünkü özel eğitim bu çocuklar için tek çıkar yol (Ö31).

Özel eğitimi pusulaya benzetiyorum çünkü her yerde ve ne şekilde olursa olsun kaybolan her bireye yol gösterir (Ö54).

Özel eğitimi bilime benzetiyorum çünkü bilim geleceğe ışık tutarak yolumuzu aydınlatır (Ö48)

Kategori 9. Sabır Gerektiren İş

Sabır gerektiren iş kategorisi *dantel*, *kovan* ve *kilim* metaforlarından oluşmaktadır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 9'da verilmiştir.

Şekil 9. Sabır gerektiren iş kategorisi ile ilgili grafik

Bu kategori oluşturulurken kullanılan, öğretmenlerin açıklama cümlelerine örnekler aşağıda verilmiştir. Bunlardan

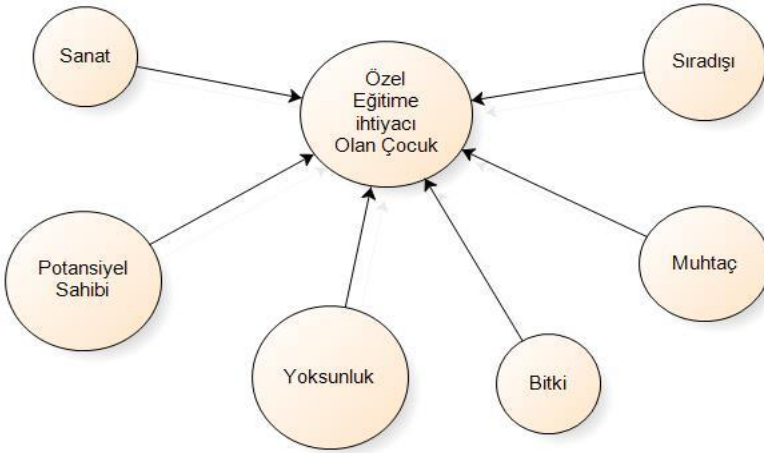
öğretmenlerin özel eğitimin incelik isteyen ve hassas bir süreç olduğu fikrini taşıdıkları çıkarılabilir.

Özel eğitimi kilime benzetiyorum çünkü kilimin desen ve nakışları dokunurken adım adım gidilir. Sabır gerektirir ama sonucu mutluluk verir (Ö35).

Özel eğitimi dantele benzetiyorum çünkü dikkat ve sabır isteyen bir iştir (Ö14).

Özel eğitimi kovana benzetiyorum çünkü karşılığını alabilmek için müthiş bir çaba ve sabır gerektirmektedir (Ö8).

Öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile ilgili kurmuş oldukları metaforlar kategorize edilerek düzenlenmiş ve Model 2’de sunulmuştur:

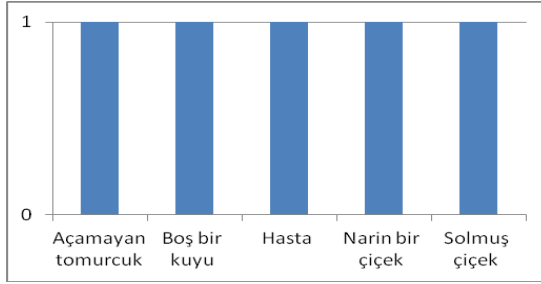
Model 2. Öğretmenlerin özel eğitim ihtiyacı olan çocukla ilgili metaforlarına ilişkin kategoriler

Öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik oluşturduğu metaforlar 6 kategori altında toplanmıştır. Bunlar “Yoksunluk, Sanat, Potansiyel sahibi, Bitki, Sıra dışı ve Muhtaç” olarak adlandırılmıştır. Bu kategoriler oluşturulurken her bir metaforla ilgili yazılan cümlelerden faydalanılmıştır. Bitki kategorisine bakıldığında bu kategorideki metaforların daha çok büyüme aşamasındaki veya hassas olan bitki türlerinin kullanıldığı görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin, özel

eğitime ihtiyaç duyan çocukların hassas bakıma ve ilgiye muhtaç durumda olduklarını düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Kategori 1. Yoksunluk

Yoksunluk kategorisi *açamayan tomurcuk, narin bir çiçek, solmuş çiçek, hasta ve boş bir kuyu* metaforlarından oluşmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 10'daki gibidir:

Şekil 10. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik

Yoksunluk kategorisi *bebek, aç çocuk, acil yaralı, kurumuş çiçek, denizde bir mülteci, hasta ve boş bir kuyu* metaforlarından oluşmuştur. Metaforların açıklamaları incelendiğinde öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciyi ilgiye ve eğitime diğer insanlara göre daha öncelikli olarak ihtiyaç içerisinde gördükleri anlaşılmaktadır. Örnek cümleler aşağıda verilmiştir.

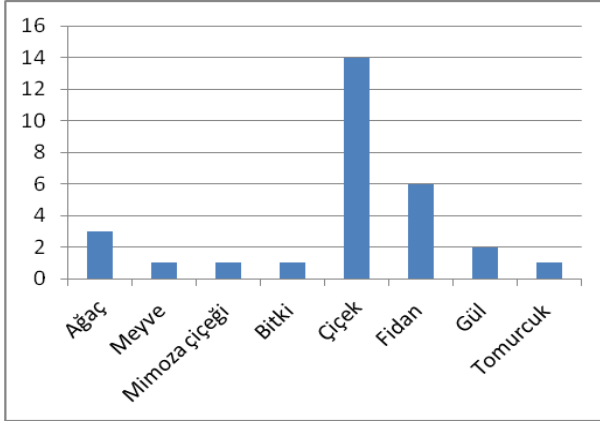
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu solmuş çiçeğe benzetiyorum çünkü bu çiçeklerin acil olarak suya ihtiyaçları vardır (Ö57).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu açamayan tomurcuğa benzetiyorum çünkü açılmak için bakıma ve ilgiye ihtiyacı var (Ö30).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu boş bir kuyuya benzetiyorum çünkü çocuğa anlatılanları çocuk öğrenemiyor bu yüzden ek eğitim alması gerekiyor (Ö43).

Kategori 2. Bitki

Bitki kategorisi *bitki, çiçek, fidan, tohum, gül, buğday, ağaç, mimoza çiçeği, meyve* ve *tomurcuk* metaforlarından oluşmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 11'deki gibidir:

Şekil 11. Bitki kategorisi ile ilgili grafik

Bu metaforlarla ilgili örnekleri aşağıda verilen açıklamalar incelendiğinde; öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu tıpkı bitkiler gibi hassas ve daha özenli bir şekilde bakıma ihtiyaç duyan bir varlık olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu çiçeğe benzetiyorum; çünkü çiçekler çok narindir (Ö2).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bitkiye benzetiyorum çünkü destek alarak yetiştirilmesi gerekiyor (Ö1).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu fidana benzetiyorum çünkü bakılmaz ilgilenilmezse sulanılmazsa çok çabuk söner kurur (Ö24).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu güle benzetiyorum çünkü suya güneşe ve sevgiye ihtiyacı vardır (Ö5).

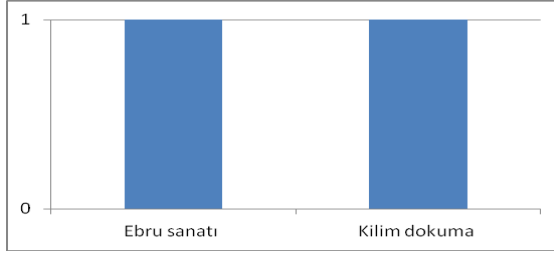
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu ağaca benzetiyorum çünkü ağaçlar ancak bakım yapıldığında yeşermeye ve meyve vermeye başlar (Ö2).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu meyveye benzetiyorum çünkü meyvelerin olgunlaşana kadar suya ve bakıma ihtiyacı vardır (Ö56).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu mimoza çiçeğine benzetiyorum çünkü mimozalar faklıdır sadece ışığın olduğu yerde açarlar (Ö52).

Kategori 3. Sanat

Sanat kategorisi *ebru sanatı* ve *kilim dokuma* metaforlarından oluşmaktadır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 12'deki gibidir:

Şekil 12. Sanat kategorisi ile ilgili grafik

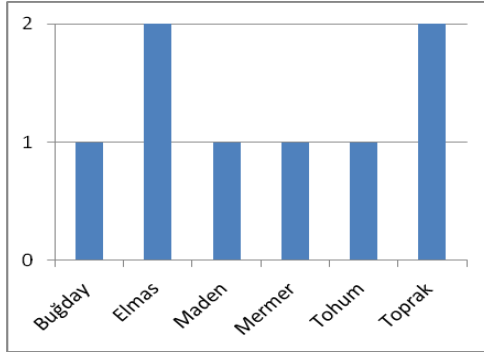
Bu metaforların açıklamaları incelendiğinde öğretmenler özel eğitime ihtiyacı olan çocukların eğitimi ve bakımı konusunda üst düzey ve apayrı bir mesleki yeterlilik gerektirdiğini ifade etmişlerdir. Metaforlar aşağıda verilmiştir.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu ebru sanatına benzetiyorum çünkü en ince ayrıntısına kadar titizlikle, özveri ve sabır ile işlenmesi gerekiyor (Ö38).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu kilim dokumaya benzetiyorum çünkü kilim dokunurken adım adım; ince ince işleyerek gidilir ve ustalık gerektirir (Ö35).

Kategori 4. Potansiyel Sahibi

Potansiyel sahibi kategorisi *toprak*, *mermer*, *buğday*, *maden* ve *elmas* metaforlarından oluşmaktadır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 13'de gösterilmiştir.

Şekil 13. Potansiyel sahibi kategorisi ile ilgili grafik

Öğretmenlerin aşağıda örnekleri verilen metaforlarına bakıldığında; özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu gerekli şartlar sağlandığında verimli sonuçlar alınacak şekilde işlenebilir bir potansiyel sahibi olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu mermere benzetiyorum çünkü işlenmesi zor; sanatkârlık sabır ve azim gerektiriyor (Ö28).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu toprağa benzetiyorum çünkü toprağa ne kadar hassas bir ilgi gösterirseniz ürünler o kadar kaliteli olur (Ö45).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu buğdaya benzetiyorum çünkü buğday un olduğunda yüzlerce çeşit gıdaya gebedir (Ö46).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu elmasa benzetiyorum çünkü her öğrencinin kendi özelliğine göre işlenmesi gerekmektedir (Ö60).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu madene benzetiyorum çünkü madenler içerisinde kimsenin fark edemediği gizemleri saklar (Ö44).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu tohuma benzetiyorum çünkü potansiyel taşımaktadır (Ö11).

Kategori 5. Sıradışı

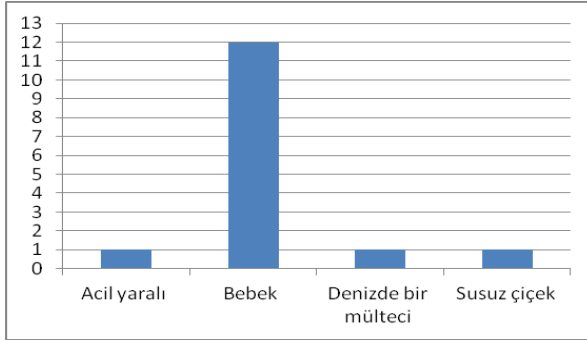
Sıradışı kategorisi Galatasaray lisesinde Fenerbahçeli öğrenci metaforundan oluşmaktadır. Bu metaforla ilgili açıklama cümlesi şöyledir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu Galatasaray lisesinde Fenerbahçeli öğrenciye benzetiyorum çünkü dışlanmaktadır. Bu çocuklar arkadaşları tarafından dışlanarak alay konusu ediliyorlar (Ö39).

İlgili öğretmen özel eğitime ihtiyacı olan çocuğun diğer öğrencilerden farklı olduğu ve akranları tarafından yalnız bırakıldığını düşünmektedir.

Kategori 6. Muhtaç

Muhtaç kategorisi *acil yaralı*, *bebek*, *denizde bir mülteci* ve *susuz çiçek* metaforlarından meydana gelmiştir. İlgili grafik Şekil 14'te verilmiştir.

Şekil 14. Muhtaç kategorisi ile ilgili grafik

Muhtaç kategorisi oluşturulurken faydalanılmış olan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adayları özel eğitime muhtaç olan bireyi ihtiyaç içerisinde yani muhtaç bir birey olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Bu metaforlara örnekler aşağıdaki gibidir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bebeğe benzetiyorum çünkü sürekli ilgilenmemiz gereken bir varlık (Ö22).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu acil yaralıya benzetiyorum çünkü zeka ve davranış yönünde toplum içerisinde ona gösterilmesi gereken değer ve saygıyı hak edebilmesi için acil müdahale gerekmektedir (Ö23).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu denizde bir mülteciye benzetiyorum çünkü yeterli yardım ve rehberlik olmadığı

zaman bu mülteciler denizde boğulmaya mahkumdurlar (Ö54).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu susuz çiçeğe benzetiyorum çünkü susuz kalmış çiçekler solmaya mahkum edilmiş demektir (Ö21).

Tartışma ve Yorum

Öğretmenlerin özel eğitimle ilgili oluşturdukları metaforlar ve açıklama cümleleri dikkate alınarak oluşturulan kategorilerden en çok öne çıkanları *ihtiyaç*, *zanaat* ve *bitki* kategorileridir. *İhtiyaç* kategorisini meydana getiren metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmenlerin öncelikli olarak özel eğitimin önem ve gerekliliğine vurgu yaptığı görülmektedir. Diğer taraftan *sabır gerektiren iş* kategorisine bakıldığında öğretmenlerin özel eğitim sürecinin zorluğuna vurgu yaptığı görülmektedir. Bu tutumun okul ortamında özel eğitimle ilgili yaşanan olumsuz tecrübelerin bir sonucu olabileceği düşünülmektedir. Ogletree Atkinson ve Lillian (1982) sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarını incelemek amacıyla yürüttükleri çalışmada sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ve gerekliliğine dönük olarak olumlu dönüt verdiğini ancak kaynaştırma süreciyle ilgili olumsuz bir tutum içerisinde oldukları ortaya konulmuştur. Scruggs ve Mastropieri (1996) kaynaştırma ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik tutumları inceleyen çalışmaları irdeleyen meta-analiz çalışmasında öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının olumlu olduğunu ancak kaynaştırmada aktif olma konusunda isteksiz bir tutumun var olduğu görülmektedir.

Bitki kategorisi incelendiğinde öğretmenlerin özel eğitimin bitki yetiştirmek gibi bir süreç olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Cortazzi ve Jin (1996; akt: Oxford vd., 1998) öğrenme, öğretme ve dil konusunda yürüttükleri metafor çalışmalarında öğretmeyle ilgili olarak bitki yetiştirme metaforu oluşturulmuştur. Bu çalışmada da öğretmenler özel eğitimi *bitkiye* benzetmiş ve bir

yetiştirme/geliştirme süreci olduğunu olduğunu vurgulamışlardır. Zanaat kategorisinde özel eğitimin özelliklerini ve gereksinimlerini ortaya koyan metaforlar incelendiğinde özel eğitimi nitelikli beceriler isteyen bir meslek olarak görmelerinde sınıf öğretmeni olarak mesleki tecrübelerinin öne çıktığı düşünülmektedir. Bu durum Asaman, Çakır ve Aksan (2016)'ın görme ve işitme engeli kavramına yönelik öğretmen ve öğrenci metaforlarını ortaya koyduğu çalışmasında öğretmenlerin görme ve işitme engelli öğrenciyle ilgili oluşturdukları metaforların okul ortamında edindikleri tecrübeyle ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalarında da söz konusudur. Boyle, Topping ve Jindal-Snape (2013), öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarını incelediği çalışmada tutumların üzerinde mesleki tecrübelerin etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Weisel ve Tur-Kaspa (2002) çalışmasında öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik tutumlarının tecrübeye dayalı olarak farklılaştığını ortaya koymuştur. Ancak özel eğitim işlevsel olarak özelliklerini ortaya koyan kategorilere baktığımızda; tedavi, bir yaşam şekli, rehber kategorilerinin frekans olarak diğer kategorilerden düşük olduğu görülmektedir. Buradan sınıf öğretmenlerinin özel eğitimle ilgili tutumlarının sahip oldukları eğitimsel tecrübelerden ibaret olduğu, özel eğitimin işlevlerine ve içeriğine yeterince hâkim olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi öğretmenlerin, meslek öncesi süreçte özel eğitimle ilgili ders almamaları veya aldıkları özel eğitim derslerinin yetersizliği olabilir. Gökdere (2012)'nin sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının tutumlarında öğretmenlere göre daha olumlu bir sonuç çıkmasının nedeni olarak özel eğitim dersinin olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Temel (2000), okulöncesi eğitimcilerinin kaynaştırma eğitime yönelik görüşlerini incelediği çalışmasında özel eğitim dersi alan öğretmenlerin almayan öğretmenlere göre kendilerini kaynaştırma derslerinde daha yeterli gördüğü sonucuna varmıştır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik metaforlarla ilgili kategorilere baktığımızda *bitki* ve *yoksunluk* ve *muhtaç* kategorilerinin frekans bazında öne çıktıkları görülmektedir. Bu kategorilerde öğretmenler, özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bakım ve ilgiye ihtiyacı olan bireyler olarak görmektedir. Oxford vd. (1998) öğretmen ve öğrencilerin sınıf öğretmenleri ile ilgili metaforlarını araştırma amacıyla yaptıkları çalışmada elde edilen metaforlarda katılımcıların öğretmeni yetiştiren/büyüten birey olarak gördükleri ortaya konulmuştur. Buradan öğrencilerin yetişen, büyüyen ve bakıma ihtiyacı olan varlıklar olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Yine Asaman, Çakır ve Aksan (2016) çalışmalarında öğretmenler; öğrencileri ilgi ve bakım isteyen büyüyen varlıklar olarak gördüklerini ortaya koyan metaforlar oluşturulmuştur. *Yoksunluk* kategorisinin kapsamı dikkate alındığında öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu çoğunlukla zihinsel veya fiziksel engeli olan bireyler olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Özel eğitim için oluşturulan *tedavi* kategorisi bu algıyı desteklemektedir. Mintz (2007), sınıf öğretmen adaylarının özel eğitim ihtiyaçları ve kaynaştırma ile ilgili tutumlarını inceleyen çalışmasında öğrencilerin özel eğitimi tedavi modeli olarak gördükleri öğrencileri de tedavi edilmesi gereken bireyler olarak algıladıkları saptanmıştır. *Potansiyel sahibi* kategorisinde öğretmenlerin öğrencileri işlenebilir ve geliştirilebilir bir potansiyel sahibi olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Benzer durum Saban (2010)'ın öğretmen adaylarının öğrencilerle ilgili metafor algılarını ortaya koymak için yaptığı çalışmada da söz konusudur. Bu çalışmada öğretmen adayları öğrenciyi hammadde yani *işlenebilir/şekillendirilebilir* olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Oxford vd. (1998)'in çalışmasında öğretmen üreten/üretici olarak olarak karşımıza çıkmakta buradan öğrencinin işlenmeye geliştirilmeye hazır olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Özel eğitim hizmetlerinde başarının yakalanmasıyla özel eğitime yönelik algılar arasında önemli bir ilişki vardır (Diken ve Sucuoğlu, 1999; Kaner, 2010; Orel, Zerey ve Töret, 2004). Özel eğitim hizmetlerinin Türkiye'de istenilen düzeyde

olmadığını gösteren çalışmalar (Melekoğlu, Çakıroğlu ve Malmgren, 2009; Ciyer, 2010;) bu çalışmadaki bulguları destekler niteliktedir. Ciyer (2010) Türkiye'deki kaynaştırma eğitimiyle ilgili politika ve uygulamaların gelişimini incelediği çalışmasında Türkiye'deki kaynaştırma uygulamalarının tutumlar, eğitim politikaları, kuram ve uygulama arasında boşluk olması nedeniyle yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Çakır (2000) da bu olumsuz durumun en önemli nedenlerinden birinin eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına verilen kuramsal bilgi ile mesleğe atandıktan sonraki uygulama alanları arasındaki bağlantıyı kuramamaları olduğunu belirtmiştir.

Sonuçlar

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin özel eğitim ve özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci ile ilgili algıları metaforlar yoluyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğretmen algıları özel eğitimin niteliği, kapsamı ve işlevi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Özel eğitimle ilgili yuva, ihtiyaç, bitki, yoksunluk, tedavi, eğitim, zanaat, bir yaşam şekli ve rehber olmak üzere toplam 9 kategori oluşturulmuştur. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile ilgili ise yoksunluk, sanat, potansiyel sahibi, bitki, sıra dışı ve muhtaç olmak üzere 6 kategori oluşturulmuştur. Özel eğitimle ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile ilgili ortaya konulan metaforlar bize öğretmen algılarının derinlemesine bilgi sahibi olunmamasından kaynaklı olarak yüzeysel bir nitelikte olduğunu göstermektedir. Oluşturulan metaforlar öğretmenlerin özel eğitimle ilgili algılarının özel eğitimin önemini ve kapsamını yeterli seviyede yansıtmadığını ortaya koymaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların genel olarak engelli ve tedavi edilmesi gereken bireyler olarak düşünüldüğü anlaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin özel eğitimin Türkiye boyutuyla mevcut durumunu, sorunlarını yansıtabilecek metaforlar ortaya koymadığı görülmüştür.

Öneriler

Çalışmada elde edilen bu sonuçlardan hareketle şu öneriler geliştirilebilir:

- Sınıf öğretmenlerinin özel eğitimle ilgili farkındalık düzeylerini artırılabilmesi için özel eğitimle ilgili hizmet içi programlar hazırlanabilir.

- Lisans döneminde öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili ders saati sayısı artırılabilir ve teorik derslerin yanı sıra uygulamaya yönelik etkinlikler düzenlenebilir.

- Öğretmenler tarafından üretilen metaforlar likert tipi ölçek hazırlayacak araştırmacılar için kaynak olarak kullanılabilir.

- Bu çalışmada sınıf öğretmenleri çalışma grubu olarak tercih edilmiştir. Diğer branşlardaki öğretmenler de yapılacak olan çalışmalara dâhil edilebilir.

Kaynaklar

- Alpaslan, S. (2007). *Sanayi ve bilgi toplumu yönetim metaforlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Asaman, E., Çakır, Ö. & Aksan, Y. (2016). Seeing darkness, hearing silence: student and teacher metaphors in the context of visually and hearing impaired. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(3), 22-34.
- Aubusson, P. J., Harrison, A. G. & Ritchie, S. M. (2006). *Metaphor and analogy in science education*, 30. Springer Science ve Business Media.
- Beşkardeş, S. (2007). *Üstün zekâlı ve özel yetenekli öğrencilerin yabancı dil (İngilizce) öğretiminde metafor sisteminin uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Boyle, C., Topping, K. & Jindal-Snape, D. (2013). Teachers' attitudes towards inclusion in high schools. *Teachers and Teaching*, 19(5), 527-542.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ciyer, A. (2010). Developing inclusive education policies and practices in Turkey: A Study of the roles of UNESCO and local educators. Doctoral dissertation (UMI No. 3432563).
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağlar, D. (1998). Türkiye’de Özel Eğitimin Tarihçesi. *Cumhuriyet’in 75. Yılında İlköğretim 1. Ulusal Sempozyumu*, 27-28 Kasım Ankara. Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları: 1.
- Çakır, Ö. S. (2000). Öğretmen yetiştirmede teoriyi pratiğe bağlayan mikro-öğretimin Türkiye’deki üç üniversitede durumu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 62-68.
- Diken, İ. H. ve Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında zihin engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 25-39.
- Dikmenli, M., Çardak, O. ve Yener, D. (2012). Science student teachers’ metaphors for scientists. *Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies*, 4(1), 51-66.
- Eldemir, A. C. (2016). Metaphorical perceptions of prospective music teachers towards "traditional Turkish classical music course" concept. *Educational Research And Reviews*, 11(1), 16-22.
- Gokdere, M. (2012). A comparative study of the attitude, concern, and interaction levels of elementary school teachers and teacher candidates towards inclusive education. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 2800-2806.
- Hardcastle, B., Yamamoto, K., Parkay, F. W. & Chan, J. (1985). Metaphorical views of school: A crosscultural comparison

- of college students. *Teaching and Teacher Education*, 1(4), 309-315.
- Inbar, D. E. (1996). The free educational prison: Metaphors and images. *Educational Research*, 38(1), 77-92.
- Kaner, S. (2010). Examining teachers' self-efficacy beliefs of students with and without special needs. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(1), 193-217.
- Karamustafaoglu, S. ve Aktürk, M. (2016). İlkokul öğrencilerinin "uzay" kavramına ilişkin metaforları. *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 1387-1406.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). The metaphorical structure of the human conceptual system. *Cognitive science*, 4(2), 195-208.
- Leavy, A. M., Mcsorley, F. A. & Bote, A. L. (2007). An examination of what metaphor construction reveals about the evolution of preservice teachers' beliefs about teaching and learning. *Teaching and Teacher Education*, 23(7), 1217-1233.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175.
- Lin, W. C., Shein, P. P. & Yang, S. C. (2012). Exploring personal EFL teaching metaphors in pre-service teacher education. *English Teaching*, 11(1), 183-199.
- McGrath, I. (2006). Using insights from teachers' metaphors. *Journal of Education for Teaching*, 32(3), 303-317.
- MEB (2007a). Milli Eğitim istatistikleri örgün eğitim 2006-2007.http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2006_2007.pdf adresinden 25.10.2016 tarihinde alınmıştır.
- MEB (2007b). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında KHK. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/1041.html>, sitesinden 18.07.2016 tarihinde alınmıştır.

- Melekoglu, M. A., Cakiroglu, O. & Malmgren, K. W. (2009). Special education in Turkey. *International Journal of Inclusive Education*, 13(3), 287-298.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Mintz, J. (2007). Attitudes of primary initial teacher training students to special educational needs and inclusion. *Support for Learning*, 22(1), 3-8.
- Noyes, A. (2004). (Re)Producing mathematics teachers: A sociological perspective. *Teaching Education*, 15(3), 243–256.
- Ocak, G. ve Gündüz, M. (2006). Eğitim fakültesini yeni kazanan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine giriş dersini almadan önce ve aldıktan sonra öğretmenlik mesleği hakkındaki metaforlarının karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 293-309.
- Ogletree, E. J. & Atkinson, L. M. (1982). Mainstreaming Teachers Favor Mainstreaming. <https://eric.ed.gov/?id=ED223027> kaynağından 27.03.2017 tarihinde alınmıştır.
- Orel, A., Zerey, Z. ve Töret, G. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 5(1), 23-33.
- Oxford, R. L., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R. Z., Saleh, A. & Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: Toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26(1), 3-50.
- Özabacı, N. (2004). *Sınıfta sorunlu ve özel öğrencilerin yönetimi*. (Ed: M. Şişman-S. Turan). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Yay.
- Saban, A. (2006). Functions of metaphor in teaching and teacher education: A review essay. *Teaching Education*, 17(4), 299-315.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.

- Saban, A. (2010). Prospective teachers' metaphorical conceptualizations of learner. *Teaching and Teacher Education*, 26, 290-305.
- Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban, A. (2005). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar, XIV. Eğitim Bilimleri Kongresi, 28-30 Eylül, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Sarı, H. ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 183-204.
- Scruggs, T. E. & Mastropieri, M. A. (1996) Teacher perceptions of mainstreaming inclusion 1958-1995: A research synthesis. *Exceptional Children*, 63(1), 59-74.
- Şenel, T. ve Aslan, O. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 76-94.
- Temel, Z. F. (2000). Okul öncesi eğitimcilerin engellilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 148-155.
- Tutar, M. ve Karamustafaoğlu, O. (2016). Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi kavramına yönelik algılarının metaforlar ile belirlenmesi, *International Conference on Quality in Higher Education – ICQH 2016*, Proceedings book, 321-327. Sakarya University, Sakarya, Turkey.
- Weisel, A. & Tur-Kaspa, H. (2002). Effects of labels and personal contact on teachers' attitudes toward students with special needs. *Exceptionality*, 10(1), 1-10.
- Yapıcı, M. ve Kösterelioğlu, İ. (2016). Pre-service teachers' conceptual metaphors about philosophy course. *Journal of Theoretical Educational Science*, 9(4), 662-677.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

An Investigation of Primary School Teacher's Metaphorical Perceptions towards Special Education**

Murat Başgöl[†] and şafak Uluçınar Sağır

Amasya University, Turkey

Received: 06.12.2016 - Revised: 07.04.2017 - Accepted: 18.04.2017

Citation: Başgöl, M. & Uluçınar Sağır, ř. (2017). An Investigation of Primary School Teacher's Metaphorical Perceptions towards Special Education. *Amasya Education Journal, 6(1)*, 249-280.

Summary

Problem Statement: What are the primary school teacher's metaphorical perceptions towards special education?

Purpose of the Study: The purpose of the study is to investigate the primary school teacher's metaphorical perceptions towards special education and the child in need of special education.

Method(s): Phenomenology research design which is one of the qualitative methods was used as the method of this research. A total of 70 primary school teachers who work in Amasya province, consists the sample of the study. In the study, as data collection tool "Perception Questionnaire Related to Special Education" arranged by the researchers was used. The questionnaire consists of two parts. Part 1 includes demographic information related to the participants. Part 2 includes metaphor questionnaire related to children in need of special education and special education itself. The data obtained from this

[†]Corresponding Author: Phone: +90 358 2526230, E-mail: muratbasgul60@gmail.com

**This article was produced from the first author's master thesis.

ISSN: 2146-7811, ©2017

study was analyzed using content analysis techniques and interpreted.

Findings and Discussions: When the primary school teachers' metaphorical perceptions towards special education are examined it was seen that teachers conceive special education mostly as a profession and their perceptions are positive. *Craft* (15.4%), *need* (23.8%) and *plant* (16.8%) categories have higher percentages in comparison with the other categories like *treatment* (4.2%), *life style* (5.6%) and *guide* (2.8%). It can be said that teachers' awareness on the importance and necessity of special education is higher in comparison with the other categories. When it is considered that the primary school teachers conceive special education as a profession which requires qualified skills and the metaphors, revealing the characteristics and requirements of special education, it is supposed that professional experiences as class teacher have come forward. On the other hand, the category *business that requires patience* is considered; it seems that teachers emphasize the difficulty of the special education process. The study conducted by Ogletree Atkinson and Lillian (1982) in order to examine the attitudes of the classroom teachers towards the mainstreaming education revealed that the classroom teachers gave positive feedback towards the integration education and necessity but they were in a negative attitude about the mainstreaming process. When the categories related to children with special education needs are examined, it is seen that the *plants* (42%) and *deprivation* (33.6%) have the highest percentage. In this category, teachers conceive the child in need of special education as individuals who need care and excuse. In the study of Asaman, Çakır and Aksan (2016), metaphores, were created by participants; show that teachers see students as growing entities that seek attention and care.

Conclusions and Recommendations: A total of 37 metaphores and 8 categories which are *home, need, plant, deprivation, treatment, education, craft, a life style* and *guide* were created for special education. For the child in need of special education 27 metaphors and 5 categories which are *deprivation, art, potential owner, plant* and *extraordinary* were created. The obtained metaphores reveal that the perceptions of teachers about special education do not reflect the importance and scope of special education at an adequate level. Based on these results, the following suggestions can be developed:

- In-service programs related to special education can be prepared to increase the awareness level of teachers about special education.

- During the undergraduate period, the number of hours for special education courses can be increased practical activities can be arranged beside theoretical courses.

- Teachers may be asked to create metaphors about different concepts.

Keywords: Primary School Teacher, Special Education, Metaphor